

Influențe ale școlii franceze de bancnote asupra designului bancnotei românești

Romeo Cîrjan

1. Introducere

- Școala franceză de design de bancnote a influențat producția românească de bani de hârtie în perioada 1877-1947
  - în mod direct, prin elaborarea de către artiștii Băncii Franței a proiectelor românești
  - indirect, prin stilul școlii franceze pe care l-au asimilat designerii români în perioada 1930-1945
- Opțiunea Ministerului de Finanțe și, ulterior, a Băncii Naționale a României pentru artiștii Băncii Franței a fost:
  - o opțiune de politică externă
  - rezultatul unor contacte financiare și comerciale deja existente

2. Artiștii francezi care au elaborat bani românești de hârtie

- Desenatori:
  - G. Duval
  - A. Bramtot
  - C. Serveau
- Gravori:
  - P. Dujardin
  - L. Ruffé
  - E. Gaspé
  - Rita Dreyfus

3. Cromatica banilor românești de hârtie

- Urmează îndeaproape evoluția bancnotelor franceze:
  - Biletele ipotecare și emisiunile românești din perioada 1881-1907 sunt tipărite monocrom, în albastru-cobalt
    - În Franța, "biletele albastre" au fost tipărite în perioada 1862-1882
  - Primele bancnote bicolore românești sunt tipărite în 1896 (20 lei în albastru-cobalt și roz)
    - În Franța, prima bancnotă bicoloră este tipărită în 1888
  - Bancnotele policrome apar în România în anul 1924 (500 lei tip II), fiind tipărite în Franța
    - În Franța prima bancnotă în patru culori este pusă în circulație în 1910. Generalizarea tehnologiei are loc, însă, în anii '20 ai secolului XX

4.1. Iconografia – *organizarea compozițională*

- Bancnota franceză are drept caracteristică reprezentarea unor tablouri bogate în alegorii
- Organizarea compozițională este subordonată imperativelor de securizare
  - necesitatea vizibilității maxime a filigranelor de mari dimensiuni
  - decorația scenelor principale este subordonată tematicii generale
- Simetria:
  - În emisiunile din secolul XIX este reflexul abordării clasicizante a compozițiilor
  - În emisiunile bicolore și policrome se produce o diversificare a abordărilor compoziționale:
    - unele emisiuni păstrează simetria față de axa verticală
    - cele mai multe emisiuni din perioada interbelică abandonează, însă, acest principiu, în favoarea unor portrete în prim-plan supradimensionate
- Bancnotele românești de expresie franceză păstrează riguros, în anii 1920-1930, simetria față de axul vertical

4.2. Iconografia – *apelul la antichitatea greco-romană*

- Reprezentarea alegoriilor clasicizante în designul bancnotei franceze are drept scop fundamental facilitarea receptării de către marele public a:
  - Încrederii în moneda națională
  - valorilor civilizației naționale
- Modalități de expresie:
  - divinități din Pantheonul greco-roman (Mercur, Fortuna, Hercule, Ceres)
  - atribute specifice care
    - Însoțesc divinitățile evocate
    - Sunt integrate fie în decorația de fundal, fie în aceea a medalioanelor de filigran
    - Simetria riguroasă
  - reprezentarea de elemente din arhitectura clasică (cornișe, arhitrave, frize, edicule, altare, tabulae ansatae)

4.3. Iconografia – primele patru decenii ale secolului XX

- Școala franceză de bancnote inovează continuu, în cadrul evoluțiilor artistice ale vremii
- Anii 1900-1920: perioadă de tranziție de la portretistica neoclasică la scenele realiste
- Perioada interbelică cunoaște o diversificare a modalităților de exprimare a alegoriilor:
  - personaje reprezentate realist în decoruri clasicizante;
  - divinități din Pantheonul greco-roman redate hieratic, în stil Art Deco;
  - personaje redate realist în decoruri realiste
- Bancnotele românești de expresie franceză
  - exprimă un stil realist, cu puternice accente naționale
  - păstrează tonurile calde utilizate de artiștii francezi pentru designul bancnotelor Băncii Franței, ale coloniilor și statelor balcanice

5. Ce individualizează bancnotele românești ?

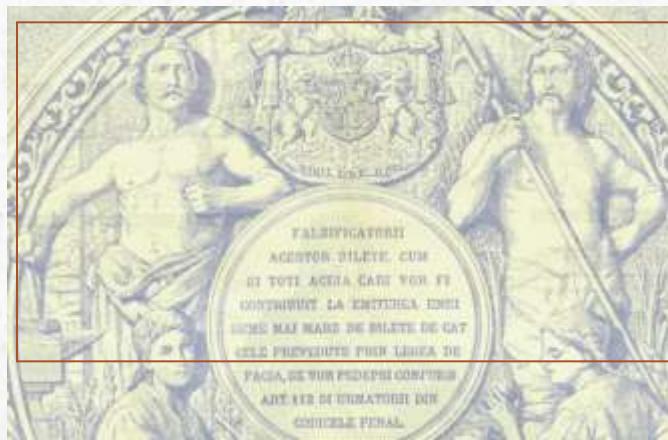
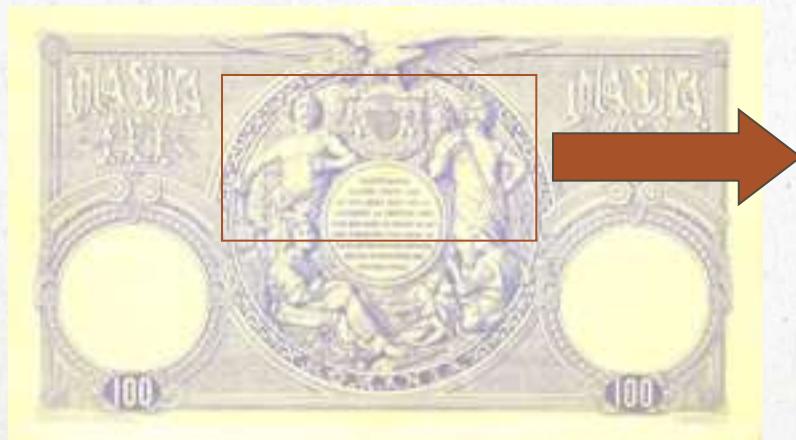
- Tenta națională pe care artiștii francezi o conferă compozițiilor neoclasice
  - combinarea culturii rurale românești cu elemente din arta și mitologia greco-romană
  - vehicularea temelor caracteristice civilizației românești:
    - latinitatea poporului român (împăratul Traian, etnogeneza daco-romană, podul de la Drobeta)
    - civilizația rurală (țărani și produsele muncii lor)
    - Reprezentarea conjugată a bogățiilor solului și subsolului (produsele agriculturii, apele, petrolul etc.)
- Temele realiste din perioada interbelică
  - sunt lipsite de dinamică
  - sunt redate într-o puternică notă de monumentalism clasizant

Exemplul 1

Biletul ipotecar de 100 lei

5 FF 1872
desenator C. Chazal

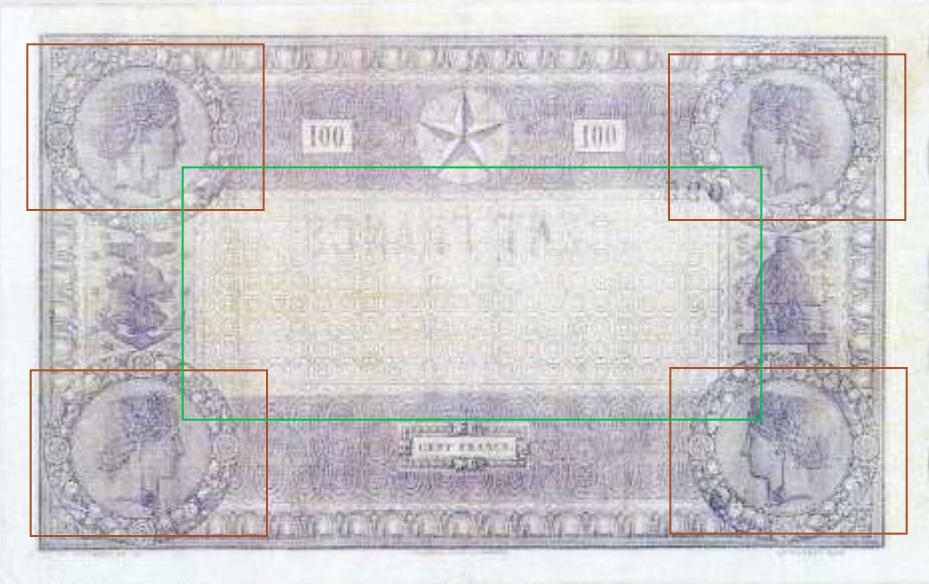

Biletul ipotecar de 100 lei

A. Bramtot, G. Duval

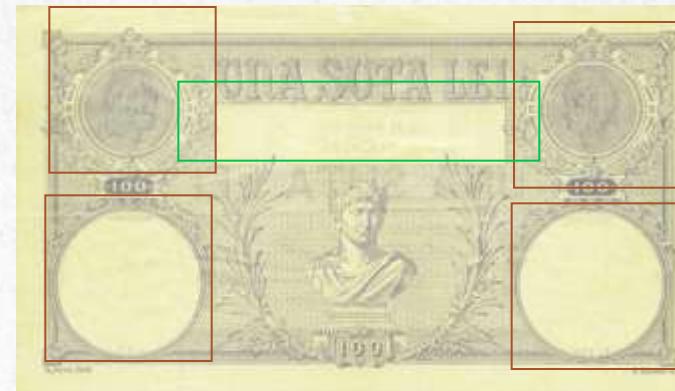
Exemplul 2

Bancnotele de 100 lei 1896 și 1 000 lei 1928

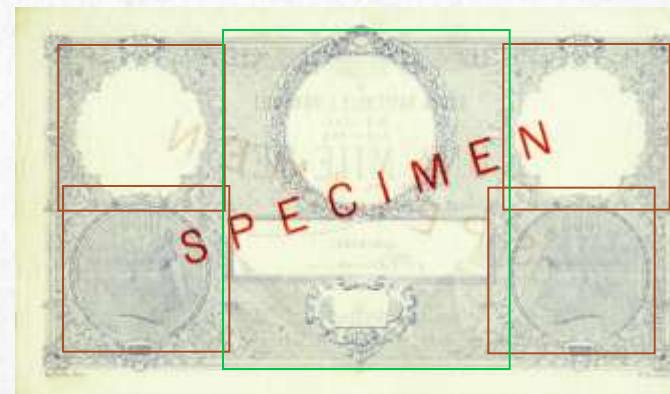
100 FF 1863 obverse

Autori: Brisset / Cabasson

100 lei 1896 obverse

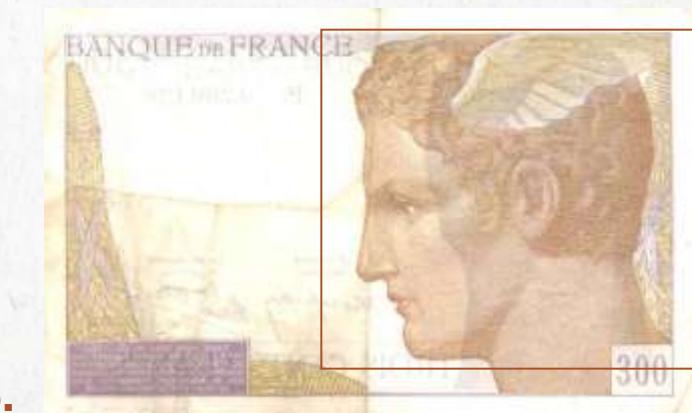
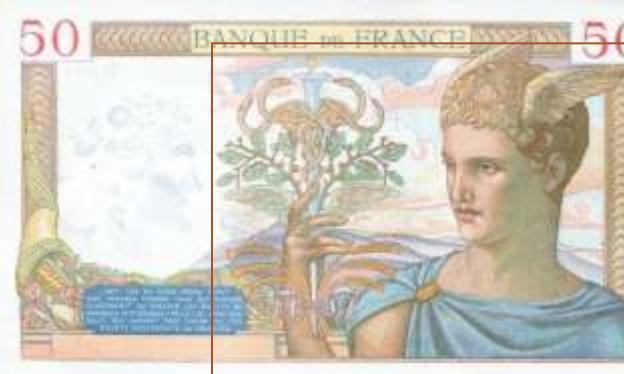
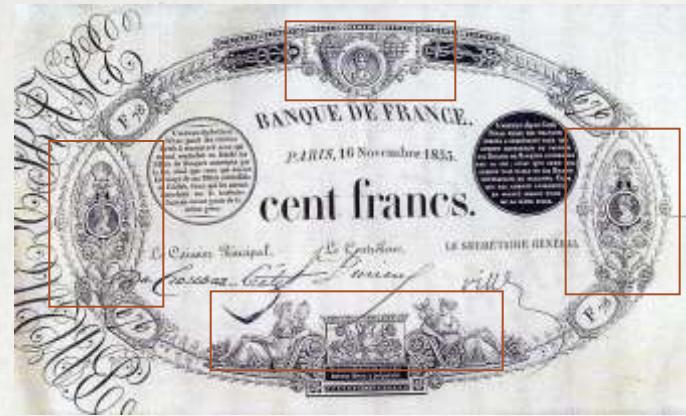
Desenatori: Bramtot / Duval

1 000 lei 1928 obverse

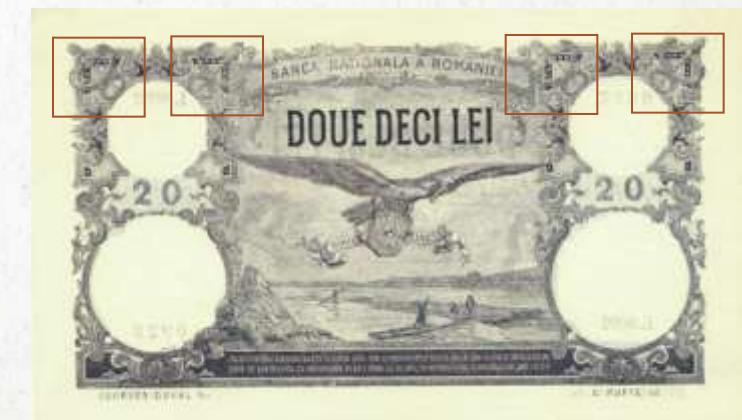
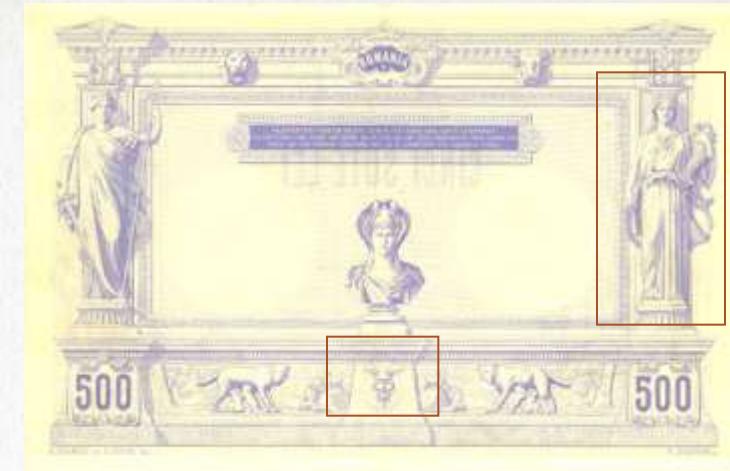
Desenatori: Bramtot / Duval

Exemplul 3

Fortuna și Mercurius în iconografia bancnotelor franceze

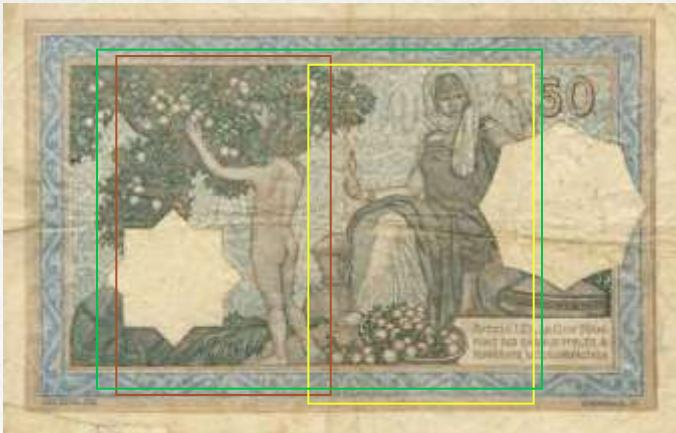
Exemplul 4

Fortuna și Mercurius în iconografia banilor românești de hârtie

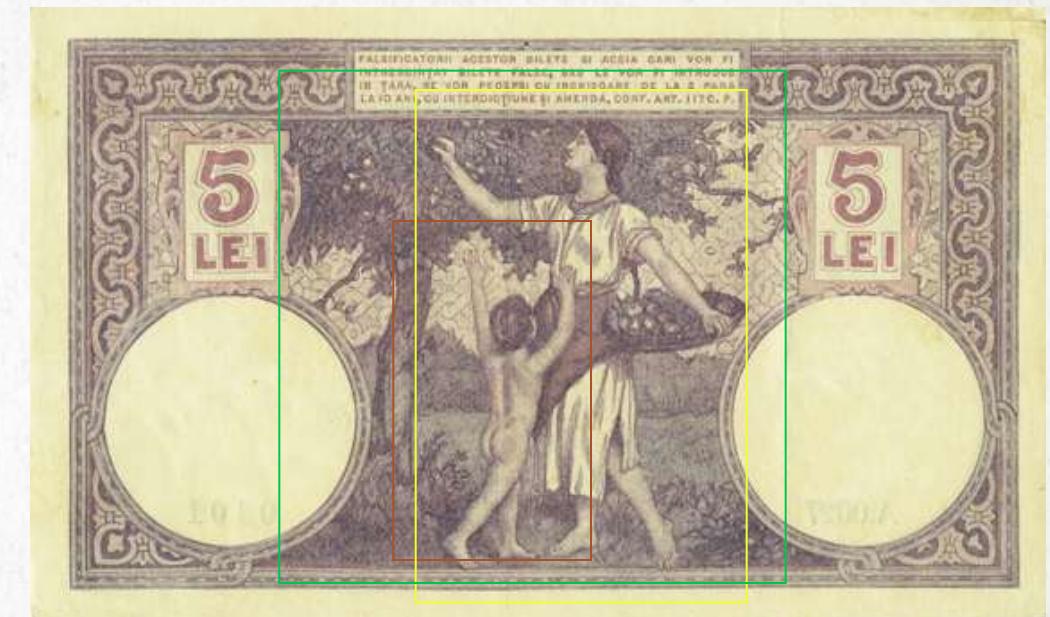
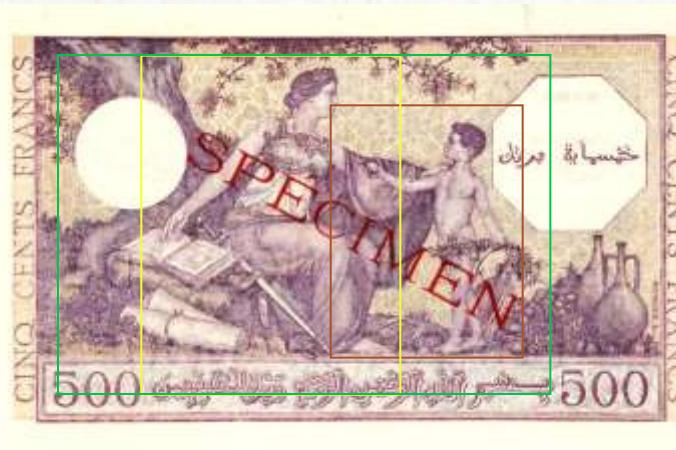

Exemplul 5 Motive iconografice recurente

Banque de l'Algerie
50 francs 1928 v
desenator G. Duval

Banque de l'Algerie
500 francs 1928 v
desenator G. Duval

Banca Națională a României, 5 lei 1914 v
desenator G. Duval